

Õiguskantsler

Teie 20.04.2020 nr

Meie 29.04.2020 nr 14-5/200676/2002492

Lugupeetud avaldaja

Küsisite õiguskantsleri hinnangut, kas eriolukorra ajal kehtestatud avaliku kogunemise keeld on õiguspärane.

Vabariigi Valitsuse 13.03.2020 korralduse nr 77 „[Eriolukorra meetmete rakendamine](#)“ punkti 3 kohaselt on alates k.a 13. märtsist avalikud kogunemised – sh avalikud koosolekud - keelatud. Meetmed on kehtestatud ülekaalukat avalikku huvi arvestades viiruse leviku tõkestamiseks, et kaitsta inimeste elu ja tervist.

[Eesti Vabariigi põhiseadus](#) (PS) lubab §-s 47 sätestatud kogunemisvabadust „seaduses sätestatud juhtudel ja korras piirata riigi julgeoleku, avaliku korra, kõlbluse, liiklusohutuse ja koosolekust osavõtjate ohutuse tagamiseks ning nakkushaiguse leviku tõkestamiseks“. Riigikogu on [hädaolukorra seaduse §-s 32](#) andnud Vabariigi Valitsusele ja eriolukorra juhile õiguse „piirata avalike koosolekute ja avalike ürituste pidamist eriolukorra piirkonnas või keelata nende pidamise eriolukorra piirkonnas, kui see on vältimatult vajalik eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud hädaolukorra lahendamiseks“.

Viiruse leviku tõkestamiseks avalike kogunemiste keelamist põhjendatakse vajadusega vältida füüsilist kogunemist ja sellega kaasnevat liikumist. Isegi kui peetakse kinni [peaministri 24.03.2020 korralduse nr 45](#) p-s 1 kehtestatud avalikus kohas liikumise piirangutest, on keeld seletatav vajadusega vältida selliseid üleskutseid, mis tingiksid suurema hulga inimeste liikumise.

Saan aru, et Teile teeb muret eelkõige avalike kogunemiste kui avalike koosolekute ehk (poliitiliste) meelevalduste takistamine. Epideemiast tingitud hädaolukorra lahendamiseks välja kuulutatud eriolukorra ajal ei ole piiratud ega saagi piirata PS §-s 45 sätestatud igapäevase õigust vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Sõnavabadus on demokraatliku ühiskonna aluspõhimõte. Meelsust on aga võimalik avaldada ka muul viisil kui füüsiliselt kogunedes. Kogunemisvabaduse piiramine tingimata ei takista ülemääraselt arvamusi- ja väljendamisvabadust.

Iga avalikus ruumis meelsuse avaldamise vormi (näiteks lendlehtede levitamist või plakatite kandmist) ei saa kindlasti pidada avalikuks koosolekuks.¹

¹ Vt ka Aaviksoo, Berit. (2004) „Avaliku koosoleku mõistest sõnavabaduse valguses“, Juridica VII/2004.

Avalik koosolek on defineeritud [korrakaitseseaduse §-s 58](#). Korrakaitseseaduse kommentaarides selgitatakse, et koosolekuna ei saa mõista vaid ühe inimese tegevust, vajalik on vähemalt kahe isiku üheaegne kohalolek. Kui üks inimene enda meelsust avaldab, siis pole see kogunemisvabaduse kasutamine, vaid see on kaitstud õigusega vabale eneseväljendusele (PS § 45).²

Leian, et seni kuni kehtivad viiruse leviku vältimiseks üldised liikumispäärangud ja inimestel palutakse võimalusel kodust mitte väljuda, on õigustatud ka avalike koosolekute keeld. Niipea, kui viiruse leviku andmed lubavad suuremate liikumispäärangutest loobuda (nt avada kaubanduskeskused) tuleks loobuda ka avalike koosolekute keelust. Meeleavaldused, mis ei tingi inimeste füüsilist kogunemist ega liikumist, on olnud lubatud ka eriolukorra ajal.

Vabariigi Valitsuse korralduste vaidlustamine ei ole õiguskantsleri pädevuses. Õiguskantsler teeb järelevalvet õigustloovate aktide (mitte üksikaktide) põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle ([Õiguskantsleri seaduse \(ÕKS\) § 1 lg 1](#)). Kui leiate, et mõni Vabariigi Valitsuse või eriolukorra juhi korraldus rikub Teie õigusi ja vabadusi, on Teil võimalus esitada korralduse kohta vaie selle andjale või kaebus halduskohtule. Vaide esitamist ja vaidemenetlust reguleerib [haldusmenetluse seadus](#) (vt § 71 jj), halduskohtule kaebuse esitamist ja kohtumenetlust [halduskohtumenetluse seadustik](#) (vt § 37 jj). Halduskohtule võib esitada (koos kaebusega või ka kohe pärast vaide esitamist) ka esialgse õiguskaitse taotluse (vt HKMS § 249 jj). Esialgse õiguskaitse abinõusid saab rakendada, kui isikul on vaja põhivaidluse tulemuse selgumiseni kindlustada oma õigusi või tõrjuda kahjulikke mõjutusi. Üldjuhul peab kohus esialgse õiguskaitse taotluse lahendama viivitamata. Kohtusse pöördumise kohta leiate teavet ka veebilehelt www.kohus.ee.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Politsei- ja Piirivalveamet

Kylli Taro 693 8441
Kylli.Taro@oiguskantsler.ee

² Laaring, Mait jt. (2017) „Korrakaitseseadus. Kommenteeritud väljaanne“, Sisekaitseakadeemia, lk 191.